

lorom Saidaminova (n. 1943 — Uzbekistan) — permeabilă la sugestiile folclorice dar și de un anume relief dur, anevoie accesibil — *Două cîntece* de Zlata Tkaci (n. 1929 — R.S.S. Moldovenească) — suave, limpide cum ar spune Doru Popovici — *Sonata nr. 5 pentru pian* de Jan Råts — cu o grilă ritmică sata-nică dar și cu o inedită temă de colind românesc (?) în partea a III-a — *Trei fresce din Pamir* pentru vioară și pian de Zarrina Mirşakar (n. 1947 — Tadjikistan) — opus prezentat în primă audiție cu ani în urmă la Moscova tot de Ilinca Dumitrescu — *Două cîntece* din ciclul *Șase cîntece pe versuri de Pușkin* de Gheorghi Sviridov (n. 1915 — R.S.S. Rusă) — izvorite din semnițe de romanță rusă — *Două cîntece pe versuri de Robert Burns* de Tihon Hrenikov — de o largă accesibilitate —, în sfîrșit *Cvartetul nr. 2 op. 92* de Prokofiev — scris la o distanță de 11 ani de primul cvartet (1950), pe teme kabardine, în care autorul își polisează uneltele în vederea elaborării ultimelor sale blete. Așadar, o panoramare ambițioasă, binevenită a creației muzicale sovietice. Am plecat însă regretînd absența unor nume reprezentative pentru componistica sovietică actuală: Denisov, Șnitke, Eșpai. E ca și cum dintr-un concert referențial de muzică românească ar fi lipsit Niculescu, Stroe sau Vieru.

Liviu DANCEANU

Recital Pavel și Nina Kogan

Despre evoluția fraților Pavel și Nina Kogan se poate vorbi ca despre cea a unui cuplu perfect sudat, alcătuit din artiști maturi — așa cum ni s-au relevat în concertul susținut — în ziua de 4 septembrie — pe scena Ateneului.

Își spun cuvîntul, în formarea lor, și descendența dintr-o familie de distinși muzicieni — ca Leonid Kogan și Elisabeta Ghileș și strălucirea școlii muzicale sovietice contemporane.

Pavel Kogan — violonist cu activitate concertistică internațională — se distinge în primul rînd prin soliditatea formației de muzician, cu ferme concepții interpretative. Cunoașterea în detaliu și asimilarea datelor stilistice îi caracterizează versiunile, permițîndu-i totodată abordarea cu lejeritate a unui repertoriu de larg orizont. Pavel Kogan are simțul laborioasei construcții beethoveniene (așa cum ne-a dovedit-o în *Sonata a VI-a*, oferită cu o seară înainte pe scena Radioteleviziunii) dar nu-i este străin nici tonul confesiunii romantice — din *Sonata a II-a* în sol major de Grieg spre exemplu. Și chiar dacă aici elanurile au fost uneori „temperate“ — sobrietatea este o constantă a modului său de exprimare — tînrul violonist a știut să pună în valoare pitorescul sugestiei folclorice atît de prezent în opusul acesta de tinerete al compozitorului norvegian.

Aceeași alură gravă — cu nuanțe rebarbative pe alocuri — a căpătat, sub arcușul lui Kogan, *Scnata pentru vioară solo* de Prokofiev.

Violonistul sovietic a ținut să prezinte publicului bucureștean și o lucrare mai puțin cunoscută: *Dublul concert pentru pian, vioară și orchestră* de Felix Mendelssohn-Bartholdy, prilej cu care a apărut și în calitate de dirijor al orchestrei de cameră a Filarmonicii „George Enescu“. El și-a etalat și aici naturala și echilibrul în tălmăcirea paginilor romantice.

Pianista Nina Kogan cucerește de la primele măsuri, reținîndu-ne într-atîta atenția încît deseori uităm că ea „acompaniază“. Natură muzicală de rară calitate, Nina Kogan este înzestrată și cu un rafinat simț cameral, apelînd la tușeul cald, de o noblete, nu foarte des întîlnită pe scenele de concert. Nu-i lipsește însă nici vigoarea solistică — atunci cînd este cazul, iar *Sonata* de Grieg a avut de cîștigat din prospețimea tentelor cromatice cu care pianul a participat la realizarea întregului sonor.

Poate cea mai desăvîrșită impresie a produs-o *Dublul concert* unde discursul său, sublimat într-o adevărată poetică muzicală, ne-a trimis cu gîndul la marii interpreți ai lui Mendelssohn-Bartholdy.

Victoria Jagling — Vladimir Skanavi

Cîteva zile mai tîrziu — o nouă seară de sonate — de data aceasta pentru violoncel și pian — oferită de Victoria Jagling și Vladimir Skanavi.

Un opus beethovenian din perioada de început — *Sonata nr. 1 în fa major* — adus în scenă în lumini parcimonios gradate, fără străfulgerări dar într-un cadru stilistic gîndit cu justețe, a deschis recitalul.

În următoarele două secvențe ne-am reîntîlnit cu un opus tîrziu de-al lui Prokofiev — *Sonata în do major* — lucrarea ce mărturisește despre „retragerea“ în „neoclasic“ a compozitorului și redată ca atare; de asemenea cu Grieg. *Sonata în la minor op. 36* a solicitat mai direct disponibilitățile temperamentale ale violoncelistei și implicit interesul publicului.

Chiar dacă evoluția Victoriei Jagling și a lui Vladimir Skanavi nu a fost spectaculoasă, de altfel o anumită notă de sobrietate se poate citi în chiar selecția pieselor — arta lor interpretativă dezvăluie reale acumulări subterane, resurse ce mai pot fi încă valorificate.

Michaela ROȘU

Paata Burciuladze pe scena Operei Române din Cluj-Napoca

„Zilele culturii sovietice în R. S. România“ au prilejuit și în acest an întîlnirea publicului nostru cu artiști prestigioși din Uniunea Sovietică, între care s-a numărat basul Paata Burciuladze.

De neuitat va rămîne sonoritatea glasului său sub cupola Ateneului, în microrecitalul oferit sîmbătă 12 septembrie (microrecital inclus într-un concert simfonic al orchestrei de cameră „Virtuozi Moscovei“, dirijor Vladimir Spivakov). Și, fără îndoială, de un interes cu totul deosebit au fost înconjurate aparițiile sale la Timișoara și Cluj-Napoca în rolul Zacharia din opera *Nabucco* de Verdi; căci era vorba de șansa de a-l asculta, de a-l urmări „pe viu“ în acest rol pe cel care îl interpretase anul trecut în deschiderea stagiunii teatrului „La Scala“ din Milano, alături de stele ale cîntului ca Ghena Dimitrova și Renato Bruson, sub bagheta lui Riccardo Muti.

La numai 32 de ani, cu o faimă internațională care-l plasează în elita interpreților de operă contemporani, Paata Burciuladze înseamnă înainte de toate un adevărat fenomen vocal. Amploare, forță — cu totul ieșită din comun — ambitus întins, cu acute strălucitoare și grave superb rezonate, omogenitate timbrală în toate registrele, acestea ar fi particularitățile glasului său, pe care-l conduce cu o asemenea ușurință și naturalitate în emisie încît creează senzația că, practic, nu are limite, pe nici o dimensiune. Imposibil de uitat sau de confundat această voce, mai impresionantă încă privind în perspectivă, gîndindu-ne că vocile de bas ajung la plenitudinea frumuseții și forței lor abia către vîrsta de 40 de ani.

Totodată Paata Burciuladze s-a dovedit a fi înzestrat cu sensibilitate și inteligență muzicală, calități care, cizelate în timp, valorificate la maximum în viitorii ani de experiență scenică și sub îndrumările unor mari personalități ale teatrului liric cu care are fericirea să colaboreze, îi vor determina — credem — devenirea ca artist de mare forță expresivă, pe măsura propriei sale voci.